

Jaarverslag EIS Kenniscentrum Insecten 2024

Hoogtepunten 2024

- Entomologische Tabel haften gepubliceerd.
- Landelijke Insectendag Boskoop.
- Nieuw magazine Insecten.
- Biodiversiteitsweekend Wellenseind.
- Rode lijst en verspreidingsatlas zweefvliegen.
- Veldkrekel Insect van het Jaar 2024.
- Jaar van de Wesp.
- In de pers: zweefvliegen, haften, vliegend hert, wespen, rivierkreeften, Aziatische hoornaar, Australische huisspin, plaagmier, termieten en biodiversiteit van dijken.

Colofon

publicatie samenstelling m.m.v.	10 april 2025 Roy Kleukers Bibiche Berkholt, Johan van 't Bosch, Rick Buesink, Ed Colijn, Dominic Dijkshoorn, Daan Drukker, Kees Goudsmits, Jitte Groothuis, Bram Koese, Martijn Kos, Annemarie Kroon, Jinze Noordijk, Menno Reemer, Linde Slikboer, John Smit, Marja van der Veen, Theo Zeegers.
Foto voorzijde	Met de publicatie van de rode lijst was 2024 een door- braakjaar voor de zweefvliegen. Gewone kopermantel <i>Ferdinandea cuprea</i> . Foto Roy Kleukers.
Foto achterzijde	Larven zwavelhaft <i>Heptagenia sulphurea</i> . In de Entomo- logische Tabel haften zijn zeer veel unieke illustraties opgenomen, zowel van imago's, subimago's als larven. Foto Daan Drukker.
Contactgegevens	EIS Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden Postbus 9517 2300 RA Leiden eis@naturalis.nl KenniscentrumInsecten.nl Darwinweg 2, Leiden

Inleiding

Naast de reguliere werkzaamheden hadden we in 2024 de volgende aandachtspunten.

- Publiceren Entomologische Tabel haften.
- Vergroten bereik landelijke dag.
- Lanceren nieuw magazine Insecten.
- Voorbereiden nieuwe website.

Bureau

In 2024 waren 17 personen werkzaam bij EIS Kenniscentrum Insecten, in totaal 12,7 fte.

- Bibiche Berkholst
- Johan van 't Bosch
- Rick Buesink
- Ed Colijn
- Dominic Dijkshoorn
- Daan Drukker
- Kees Goudsmits
- Roy Kleukers
- Bram Koese
- Martijn Kos
- Annemarie Kroon
- Jinze Noordijk
- Menno Reemer
- Linde Slikboer
- John Smit
- Marja van der Veen
- Theo Zeegers

Tjomme Fernhout, Jitte Groothuis, André van Loon, Rick Middelbos, Jan Smit, Mathijn Speelman en Jelle Tienstra werkten op inhuurbasis aan diverse projecten. EIS had diverse stagiairs: Pepijn Andelbeek, Cathrin Floor, Ilko Sijbesma, Miel Stroop, Kim Takken.

Tallose vrijwilligers zetten zich jaarlijks in voor het bestuderen en beschermen van insecten. Het gaat om waarnemers bij Waarneming.nl, tellers in het NEM en vele personen die meehelpen met projecten van EIS.

Bestuur

- Bart van Tooren (voorzitter)
- Matty Berg (secretaris)
- Peter van Helsdingen (lid)
- Gert van Ee (lid)
- Sandrine Ulenberg (penningmeester)

In de loop van de jaren is het team van EIS Kenniscentrum Insecten sterk gegroeid. Foto Roy Kleukers.

Specialisten en waarnemers

- In 2024 waren 60 taxonomisch specialisten bij EIS Kenniscentrum Insecten betrokken (zie p. 15).
- De specialisten verzorgden vele excursies, lezingen en publicaties.
- Veel specialisten zijn betrokken bij de validatie op Waarneming.nl.
- EIS is betrokken bij de ontwikkeling van ObsIdentify (beeldherkenning van natuurfoto's).
- De EIS-gegevens van beleidsrelevante soorten zijn opgenomen in de Nationale Database Flora en Fauna. Veel data van insecten vloeit vanuit Waarneming.nl door naar de NDFF.

Naturalis Biodiversity Center

- Het kantoor van EIS is gehuisvest in Naturalis. EIS valt binnen de sector Collecties.
- Gezamenlijke uitgave Nederlandse Faunistische Mededelingen, Entomologische Tabellen en Natuur van Nederland.
- EIS ondersteunt bij vragen over ongewervelde dieren van bezoekers van Naturalis.
- Samenwerking in diverse projecten, zoals Digitalisering Nederlandse Insecten, Natuurtijdschriften.nl, Hidden Biodiversity en Arise.
- De specialisten van EIS determineren materiaal uit de collectie van Naturalis en gebruiken de vindplaatsgegevens voor publicaties.
- EIS stelt databestanden beschikbaar aan onderzoekers van Naturalis.

Samenwerking

- EIS werkt binnen SoortenNL samen met de andere soortenorganisaties (o.a. RAVON, De Vlinderstichting, Zoogdiervereniging). Belangrijke projecten zijn de Nationale Database Flora en Fauna (NDFP) (BIJ12) en Signalering Exoten. Met subsidies van de Nationale PostcodeLoterij worden de banden tussen de organisaties aangehaald en nieuwe projecten geïnitieerd, zoals de ontwikkeling van het concept Basiskwaliteit Natuur en de populaire online cursus Planten en dieren herkennen.
- EIS werkt samen met Waarneming.nl aan atlasprojecten, 1000-soortendagen en beeldherkenning.
- EIS werkt verder samen met vele organisaties, zoals ARK Rewilding, Stichting Bargerveen, Bosgroepen, Bureau Stadsnatuur, Ecologica, FaunaX, Kenniscentrum Akkervogels, Natuurbalans, Natuurmonumenten, Nederlandse Entomologische Vereniging, Radboud Universiteit, Rijksuniversiteit Groningen, Vrije Universiteit Amsterdam, Staatsbosbeheer en Wageningen University & Research.

Tijdens de Kennisspecial van SoortenNL leren jongeren ook over insecten. Foto Roy Kleukers.

Reguliere publicaties

- Nederlandse Faunistische Mededelingen (NFM) wordt gezamenlijk uitgegeven met Naturalis. Het tijdschrift wordt vanaf 2024 e-only gepubliceerd. De pdf's worden op [Natuurtijdschriften.nl](https://www.natuurtijdschriften.nl) geplaatst. In 2024 werd nummer 62 en 63 gepubliceerd, met in totaal 21 artikelen.
- In 2024 verschenen de eerste twee nummers van het magazine Insecten. Het tijdschrift biedt beeldgerichte, laagdrempelige verhalen over ongewervelde dieren en is bedoeld voor een breder publiek dan NFM.
- Op 10 januari 2025 had EIS 748 betalende donateurs (2023: 631). Deze flinke stijging is ongetwijfeld grotendeels te danken aan het nieuwe magazine Insecten.
- De Entomologische Tabel 15 over haften werd eind juli gepresenteerd tijdens de International Meeting on Ephemeroptera and Plecoptera in Turijn. Er is verder gewerkt aan delen over plooiwingswespen en spinnendoders. ET wordt met NEV en Naturalis uitgegeven.
- De digitale nieuwsbrief Tentakel verscheen in 2024 vijf maal. Bereik: 3075 (2023: 2810).

Overige publicaties

- De publicatie van de Rode Lijst zweefvliegen is een mijlpaal voor het onderzoek naar en bescherming van deze belangrijke groep bestuivers. Hiermee is de basis gelegd voor opname van zweefvliegen in beleid en beheer.
- Tijdens de voorbereidingen van de Rode Lijst zweefvliegen werd het landelijk databestand geactualiseerd. Daarmee was ook het voorwerk gedaan voor een nieuwe verspreidingsatlas, die tegelijk met de Rode Lijst is gepubliceerd.
- In 2024 werden 13 EIS-rapporten afgerond.

Deelnemers				
☐ EIS Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden (23)		Eerste vondsten van de schildweinigpoot <i>Trachypaoropus cordatus</i> voor Nederland (Myriapoda: Pauropoda: Eurypaoropidae) Nederlandse Faunistische Mededelingen, 59, 1-5. M.P. Berg, A. Krediet en G. Kamsteeg	2022	
Tijdschrift	☐ Nederlandse Faunistische Mededelingen (23)		De groene bruine gaasvlieg <i>Hemerobius marginatus</i> duikt op in Zuid-Limburg (Neuroptera: Hemerobiidae) Nederlandse Faunistische Mededelingen, 59, 13-17. R. Ploeg, W.G. Oe en D. Drukker	2022
Jaar	☐ 2025 (21) ☐ 2024 (21) ☐ 2023 (26) ☒ 2022 (28) ☐ 2021 (24)		Zevende aanvulling op de naamlijst van Nederlandse sluipvliegen (Diptera: Tachinidae) Nederlandse Faunistische Mededelingen, 59, 19-26. Th. Zeegers, W. van den Hoven en J. van de Westeringh	2022
		De asgrauwe roofvlieg <i>Machimus intermedius</i> nieuw voor de Nederlandse en Belgische fauna	2022	

Op Natuurtijdschriften.nl zijn pdf's van veel entomologische publicaties te vinden. Zo wordt Nederlandse Faunistische Mededelingen e-only op dit platform gepubliceerd.

Websites

- Het Nederlands Soortenregister (Nederlandsesoorten.nl) fungeert als standaard taxonomie voor Waarneming.nl, Arise, NLBIF, NDFF en ministerie van LVVN. In 2024 is de fotomodule afgesloten.
- Op EIS-nederland.nl worden alle publicaties en nieuwtjes over onderzoek aan ongewervelde dieren bijgehouden. In 2025 zal deze website vervangen worden door Kenniscentruminsecten.nl.
- Op Natuurtijdschriften.nl staan pdf's van veel EIS-publicaties, zoals Nederlandse Faunistische Mededelingen en de verspreidingsatlassen.
- Bestuivers.nl is hét informatiepunt over bestuivende insecten in Nederland.
- Op Bosmieren.nl wordt informatie gegeven over ecologie, beheer en relaties van deze bijzondere insecten.

De Landelijke Insectendag vond op 6 april 2024 plaats in Boskoop. Met bijna 300 deelnemers hadden we een recordopkomst. Foto Roy Kleukers.

Bijeenkomsten

- Op 6 april waren we met de Landelijke Insectendag voor het eerst te gast in Flora Boskoop. Met bijna 300 deelnemers hadden we een grote opkomst. Het gevarieerde lezingenprogramma en de stands van natuurorganisaties werden goed gewaardeerd. Een leuk bijeffect was dat de deelnemers in de pauzes een bijdrage hebben geleverd aan de kennis van de biodiversiteit van Boskoop. In totaal werden 215 soorten waargenomen, waaronder de zeldzame moeraskokermot en de klimopkevercicade, een kandidaat voor het Insect van het Jaar 2024.
- Van 14-16 juni werd het Brabantse landgoed Wellenseind onderzocht door een groep specialisten van EIS. Dit leverde bijna 300 nieuwe soorten voor het gebied op.
- EIS-medewerkers gaven presentaties op diverse bijeenkomsten, zoals voor het hommelmeeetnet, internationaal haftencongres en de Kennisspecial.

Exoten

- EIS verzorgt als partner van SoortenNL bijdragen aan Signaleringsproject Exoten en Nieuwe Exoten (opdrachtgever NVWA). Voor de nieuwsbrief Kijk op Exoten heeft EIS in 2024 bijdragen geleverd over exotische borstelwormen, olijfwilgbladvlo, roestbruine Amerikaanse rivierkreeft en termieten.
- EIS heeft voor de provincies Zuid- en Noord-Holland advies uitgebracht over omgaan met de Aziatische hoornaar.
- In 2024 zijn diverse opdrachten over termieten afgerond.

Projecten

- Het gaasvliegenproject wordt georganiseerd in samenwerking met de jeugdbonden JNM en NJN. In 2023 werden diverse excursies georganiseerd, haalden gaasvliegen regelmatig het nieuws en werden artikelen over nieuwe soorten voor Nederland gepubliceerd.
- Arise en eDentity worden georganiseerd door Naturalis. Het doel is om de Nederlandse biodiversiteit efficiënter in kaart te brengen met beeldherkenning en DNA. EIS ondersteunt bij het verzamelen van DNA-monsters voor de referentiedatabase.
- Het Jaar van de Wesp leverde veel aandacht op voor wespen. Binnen het jaar werden onder meer excursies en lezingen georganiseerd, een wespentelling gehouden en was er aandacht voor het insectvriendelijk omgaan met wespennesten bij huis. Samenwerking met NEV, Wespenstichting en Naturalis.
- Het project 'Rijke Dijken van de Delta' wordt uitgevoerd met Grauwe Kiekendief - Kenniscentrum Akkervogels.
- EIS draagt bij aan educatieve projecten, zoals Nature Today, Jaarrond Tuin telling en landelijke insectentellingen.
- Het meetnet hommels wordt uitgevoerd binnen het Netwerk Ecologische Monitoring (NEM). Daarbij wordt samengewerkt met de Vlinderstichting.
- In 2024 zijn de bijvliegen en knoopwespen toegevoegd aan de Soortzoekers (digitale sleutels). Financiële bijdrage: BIJ12 (programma Capacity Building).
- EIS is Supporter van het Deltaplan Biodiversiteitsherstel.

Hommels zijn tot nu toe de enige groep die door EIS Kenniscentrum Insecten worden gemonitord in het NEM. Foto Roy Kleukers.

Opdrachten

- Er werden diverse onderzoeken uitgevoerd naar exotische mieren, met name de plaagmier en het mediterraan draaigatje.
- In enkele gebieden werd het voorkomen van de beschermde vermiljoenkever onderzocht.
- In 2024 werden diverse onderzoeken uitgevoerd naar de bijenfauna van bepaalde gebieden, zoals Rotterdam, Holthurnsche Hof, Lage Weide (Utrecht) en Capelle aan den IJssel.
- In 2024 werd de monitoring van de bijenlandschappen Groene Cirkels in Zuid-Holland voor de vierde maal herhaald.
- In samenwerking met Bosgroep Midden Nederland werd een plan opgesteld voor habitattherstel van de zwarte specht en het vliegend hert. Opdracht van de provincie Gelderland.
- In 2024 werd de Rode Lijst zweefvliegen gepubliceerd in de Staatscourant. Zweefvliegen worden als belangrijke bestuiversgroep naast de bijen steeds vaker meegenomen in de onderzoeken.
- Op verzoek van de provincies Noord-Holland en Zuid-Holland werd advies uitgebracht over het omgaan met de Aziatische hoornaar.

Publiciteit

- Onderwerpen die in 2024 veel in het nieuws waren: zweefvliegen, vliegend hert, termieten, wespen, haften, rivierkreeften, Aziatische hoornaar, exotische spinnen (met name de Australische huisspin), mieren, biodiversiteit van dijken en bijen.
- De veldkrekkel is gekozen tot Insect van het Jaar 2024, met presentator Maurice Lede als ambassadeur. Deze verkiezing is geïnitieerd door Aglaia Bouma van Naturalis.
- EIS was vertegenwoordigd bij diverse uitzendingen van Vroege Vogels (radio en tv).
- De media wisten ons goed te vinden, met aandacht in bijvoorbeeld Trouw, Nu.nl, National Geographic, BN De Stem, Quest en Linda.nl.
- Bijzondere nieuwsitems gingen over haften op de Belgische radio (VRT) en een podcast over biodiversiteit in tuinen (NTR Focus).
- Er werden vragen beantwoord voor de rubriek Wat een vraag? in het tijdschrift Roots.
- EIS verzorgde een recordaantal van 53 bijdragen aan Nature Today.
- Op Facebook is in 2024 het aantal volgers gegroeid van 4102 naar 4501, op Instagram van 1701 naar 2012, LinkedIn van 1189 naar 1798 en Youtube van 498 naar 599.

Bescherming

- EIS is actief lid van SoortenNL.
- EIS voert verspreidingsonderzoek uit aan beleidsrelevante soorten.
- EIS geeft advies op het gebied van bescherming van bestuivers, doodhoutfauna, sprinkhanen, beschermde kevers en mieren.
- Het project Rijke dijken van de Delta richt zich specifiek op de entomofauna van dit belangrijke landschapselement.

Er was weer genoeg te kiezen bij Insect van het Jaar 2024.

Financiën

EIS had in 2024 een minder goed financieel jaar. Naar verwachting kan in 2025 de balans tussen uitgaven en inkomsten weer hersteld worden.

Als non-profitorganisatie investeert EIS jaarlijks substantieel in projecten en publicaties voor natuuronderzoekers en -liefhebbers. Voorbeelden zijn Digitalisering Nederlandse Insecten, verspreidingsatlassen, determinatiewerken, themadagen, excursies, zoekkaarten en soortzoekers. Een bespreking van de financiën is te vinden in de jaarrekening, die als bijlage bij dit jaarverslag op de website gepubliceerd wordt.

Selectie EIS-rapporten

[voor een compleet overzicht zie Kenniscentruminsecten.nl/literatuuroverzichten]

- Bosch, J. van 't 2024. Bestuivers in twee gebieden in Capelle aan den IJssel. – EIS2024-02.
- Nijssen, M., J. Bouwman, H. van Kleef & J. Noordijk, 2024. Kansen voor fauna in natuurbeheer. tweede - herziene druk. – OBN Expertisegroep Fauna, KNNV Publishing, Zeist.
- Noordijk, J. 2024. Potentiële uitbreiding van NEM-monitoring voor de vermiljoenkever *Cucujus cinnaberinus*. – EIS2024-01.
- Noordijk, J. & R. Buesink 2024. Zoektocht in Rotterdamse groengebieden naar de Pacifische nathouttermiet. – EIS2024-05.
- Raemakers, I., K. Goudsmits, J.T. Smit & T. Faasen 2024. Wilde bijen Nationaal Park Veluwezoom 2023. – EIS2023-13. [samenwerking met Ecologica]
- Reemer, M., J.T. Smit & Th. Zeegers 2024. Basisrapport voor de Rode Lijst Zweefvliegen 2023. – EIS2024-03.
- Smit, J. & J.T. Smit 2024. Bijenmonitoring Holthurnsche Hof Berg en Dal: vierde ronde - 2024. – EIS2024-13.
- Smit, J.T. 2024. Monitoring vliegend hert in het Natura 2000-gebied Veluwe in 2018-2023. – EIS2024-08.
- Smit, J.T. 2024. Vlakdekkende inventarisatie vliegend hert in het Natura 2000-gebied Veluwe in 2022 en 2023. – EIS2024-09.
- Smit, J.T. 2024. Bestuivers in Lage Weide, Utrecht. – EIS2024-12.
- Smit, J.T. & K. Goudsmits 2024. Bijen in een kruidenrijk grasland in Lingewaard. – EIS2023-11.
- Vlist, S.J. van der, J.H. Bouwman, M. Nijssen & J.T. Smit 2024. Plan vliegend hert en zwarte specht. Habitatherstel. – EIS2024-10. [samenwerking met Bosgroep Midden Nederland]
- Zeegers, T. & R. Buesink 2024. Hoe verder met de Aziatische hoornaar? – Beleidsadvies. – EIS2024-06.
- Zeegers, Th., L. Slikboer & J. van 't Bosch 2024. Wilde bestuivers en honingbijen in de Biesbosch: Voorkomen en bloembezoek. – EIS2023-12
EIS Kenniscentrum Insecten, Leiden.

Specialisten van EIS in 2024

Kees van Achterberg	Schildwespen
Berend Aukema	Wantsen
Matty Berg	Bodemfauna
Paul Beuk	Fruitvliegjes e.a.
Kees den Bieman	Cicaden en bladvlooiën
Ben Brugge	Wapenvliegen
Rykel de Bruyne & Sylvia van Leeuwen (Anemoon)	Weekdieren
Ed Colijn	Aaskevers, Nederlandse Antillen
Jan Cuppen	Lieveheersbeestjes
Niels-Jan Dek	Oevervliegen
Jurrien van Deijk (Vlinderstichting)	Vlinderfaunistiek
Bas Drost	Ruighaarkevers
Daan Drukker	Eendagsvliegen
Ton van Haaren	Aquatische borstelwormen
Antoine van der Heijden (NVL)	Libellen
Theodoor Heijerman	Snuittorren
Peter van Helsdingen	Spinnen
Hans Huijbregts	Bromvliegen
Maurice Jansen	Schildluizen
Wim Klein	Graafwespen
Roy Kleuker	Sprinkhanen e.a.
Bram Koese	Steenvliegen, rivierkreeften
Anne Krediet	Regenwormen
Maartje Liefthing	Netvleugeligen
André van Loon	Mieren
Ad Mol	Bladwespen
Henk Moller Pillot	Dansmuggen
Hans Nieuwenhuijsen	Spinnendoders
Jinze Noordijk	Hooiwagens, stofluizen, wandelende takken
Pjotr Oosterbroek	Langpootmuggen
Theo Peeters	Procto's
Henk Pijpers	Bladsprietkevers
Marc Pollet	Slankpootvliegen
Joop Prijs	Echte vliegen
Menno Reemer	Bijen, breedvoetvliegen
Weia Reinboud	Motmuggen
Jeroen de Rond	Goudwespen
Hans Roskam	Plantengallen
Liekele Sijstermans	Dambordvliegen
Harry Smit	Watermijten
Jan Smit	Ploovleugelwespen
John Smit	Waaiertjes, boorvliegen
Martin Soesbergen & Christophe Brochard	Zoöplankton
Wouter van Steenis	Zweefvliegen
Arjan Stroo	Teken, steekmuggen
David Tempelman & Koen Lock	Kokerjuffers
Dré Teunissen	Boktorren
Hans Turin	Loopkevers
Sandrine Ulenberg	Bronswespen
Gerard van der Velde	Diverse aquatische groepen
Bernhard van Vondel	Watertreders
Oscar Vorst	Kortschildkevers
Sytske de Waart	Landplatwormen
Jaap Winkelman	Bladkevers
Theo Zeegers	Dazen e.a.
Jan Willem van Zuijlen	Grasvliegen
Kees Zwakhals	Sluipwespen

EIS Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden

EIS is het kenniscentrum voor insecten en andere ongewervelden. Er zijn 58 werkgroepen, die ieder een diergroep bestuderen: van bladkevers tot dansmuggen en van bijen tot hooiwagens. Samen bezitten zij unieke kennis op het gebied van de Nederlandse ongewervelde dieren. De werkgroepen en waarnemers worden ondersteund door een bureau van 16 personen, gevestigd te Naturalis. Het bureau helpt bij de validatie van waarnemingen en publiceren van verspreidingsatlassen, vakbladartikelen, Nederlandse Faunistische Mededelingen en Entomologische Tabellen. EIS werkt nauw samen met diverse organisaties in het veld van natuurstudie en natuurbescherming, zoals Waarneming.nl bij atlasprojecten. EIS is een van de soortenorganisaties in SoortenNL. Voor een breed scala aan opdrachtgevers worden projecten uitgevoerd met betrekking tot beheer, bescherming en faunistiek van ongewervelden.

EIS Kenniscentrum Insecten

Postbus 9517

2300 RA Leiden

071-7519314

eis@naturalis.nl

KenniscentrumInsecten.nl

Facebook.com/EIS.Kenniscentrum.Insecten

Instagram.com/eiskenniscentruminsecten

Linkedin.com/company/eis-kenniscentrum-insecten

Youtube.com/@eiskenniscentruminsecten